

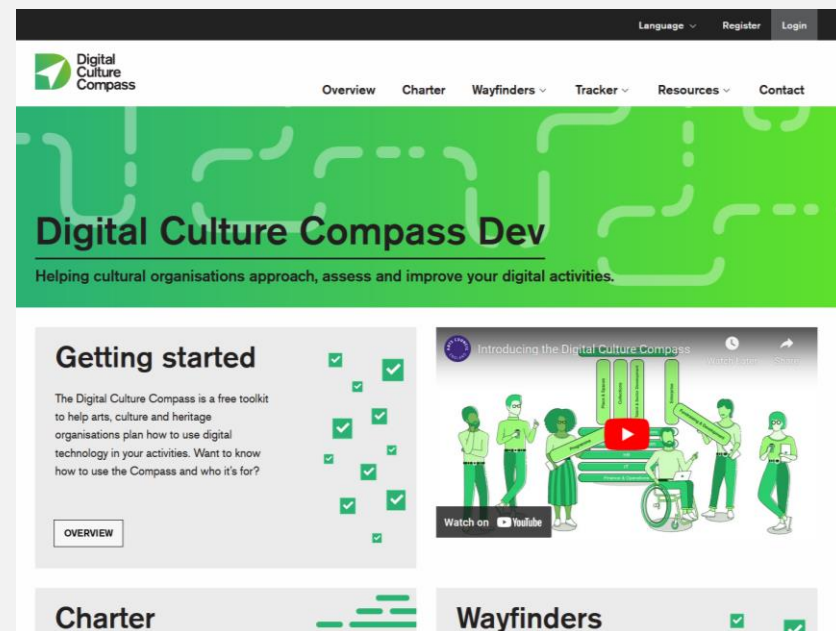
Digitalna preobrazba nacionalnih knjižničnih sustava u Europi

dr. sc. Dijana Machala

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Digitalna preobrazba

- Izazovi digitalne preobrazbe:
 - Nema jednoznačno utvrđenih **indikatora** kvalitete uspjeha
 - Ciljeve je potrebno **stalno prilagođavati** okolnostima → dugotrajan proces postizanja stupnja zrelosti
 - Realan **strah od skupe pogreške** i neuspjeha
 - Spremnost na **prelazak s postojeće na novu digitalnu tehnologiju** – spremnost na inoviranje postojećih uhodanih praksi
 - Ulaganje u **razvoj digitalnih kompetencija** za razvoj novih inovativnih modela rada i usluga
 - Rezultat se ne ostvaruje **nabavom i primjenom nove digitalne tehnologije** - ovisi o cjelovitoj promjeni kulture organizacije i poslovanja
- Pandemija je **ubrzala procese** razvoja inovativnih digitalnih usluga
 - **Ekperimentalna rješenja**
 - kako ih **implementirati** u redovno poslovanje?

Primjena tehnologije u knjižnicama

Automatizacija knjižničnog poslovanja → 1930.

Razvoj bibliografskih baza, MARC → 1960. (Borgman, 1997.)

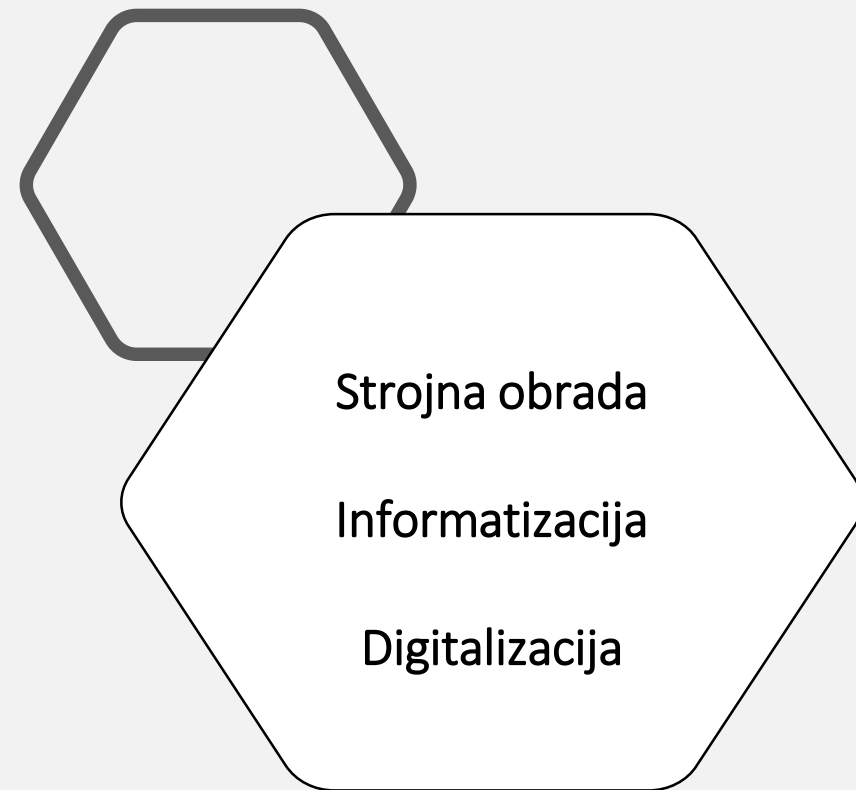
Rana generacija integriranih knjižničnih sustava → 1960. – 1970.

Umreženi knjižnični sustavi → 1980.

Nova generacija integriranih knjižničnih sustava → 1990.

2007. → postMARC era

- MARC - neprikladan za upravljanje elektroničkim izvorima i digitalnom građom
- 2011. pokrenuta BIBFRAME inicijativa (okružje povezanih podataka)
- Nadogradnja IKS-a programskim dodatcima:
 - ❖ *Link resolvers, discovery* servisi
 - ❖ Digitalne knjižnice kao izdvojeni informacijski silosi
 - ❖ Pitanja interoperabilnosti, ponovne uporabe podatka
 - ❖ Količina promjena, kako u računalnoj tehnologiji tako i u knjižničnom poslovanju, je toliko temeljita da je najbolji pristup u rješavanju tih promjena započeti kreirati sustav **novog dizajna koji može iskoristiti prednosti tih promjena**

Novi koncept knjižnične tehnologije

Sljedeća generacija IKS-a - Platforme knjižničnih usluga (engl. *library services platformes*)

- Termin: Marshall Breeding 2011. godine
- Sljedeća generacija integriranih knjižničnih sustava koji se osim ugrađenih funkcionalnosti IKS temelje na platformi **višeklijentske arhitekture softvera kao usluge (SaaS)** te koriste prednosti računalstva u oblaku, mrežne tehnologije i **discovery servisa** u cilju omogućavanja **objedinjenog upravljanja tiskanom, digitalnom i elektroničkom građom.**
- Sinonimi: *webscale management solutions, uniform management systems, services platform, next generation ILS*

Libraries realize success with WorldShare Management Services

Time savings
You have more time to help our students. We want to be your student hero!

New functionality
Our partners can now receive items online, place holds online, and request items online from our state collection.

Improved services
We've been able to give our students the ability to search our library's catalog and journal articles at the same time.

Budget savings
Collaborating means that there are more opportunities to leverage individual needs and shared access to information.

ROOSEVELT UNIVERSITY
Streamlined workflows mean we have more time for education and digital library programs and digital business projects.

NEWCASTLE COLLEGE
We now maintain and provide access more easily to 20,000 educational streaming videos.

CENTRAL COLLEGE
We've provided our students with better access to our collections and the collections of libraries we partner with.

UNIVERSITY OF CALICUT/JERSEY
Budget savings allowed us to purchase a replica of new books.

THE AMERICAN COLLEGE OF ORBIS
Saving time allowed us to inventory our collections, taking our digital collections and create a genre map.

MEDICINE HAT COLLEGE
We have enhanced a system that can scale with us across libraries, and across educational and research environments.

UNIVERSITY OF NORTH CAROLINA AT GREENSBORO
The applications allow us to analyze workflows and make sure we are utilizing our system an investment.

PEPPERDINE UNIVERSITY
Time saved resulted in more time to focus on our patrons and campus.

UNIVERSITY OF INDIANA
Our students now find it easier to be mobile, more about the library system, and receive consistent service.

MASSACHUSETTS COLLEGE
We realized budget savings as well as more responsive support and training, which is included with WMS.

PRITZKER MILITARY MUSEUM & LIBRARY
Time saved gave us the freedom to start to move into collaborative work with our faculty.

MENLO COLLEGE
Budget savings let us offer our patrons a dynamic and innovative library system in a cost-effective manner.

COLLEGE OF ST. JOHN'S UNIVERSITY
With the cloud-based system and applications, we're more flexible and can move about campus any way we need to.

WASHINGTON ADVENTIST UNIVERSITY

1st WMS Library went live October 2015
1st Library in Canada to adopt WMS January of 2016
WMS released for general availability 09/15
1st Library in Australia to go live February 2016
1st Library in the UK to go live February 2016
1st academic library group to implement WMS in September 2016
1st Library in Austria to go live February 2016
45th WMS Libraries worldwide March 2016

Visit oc.oclj.com to learn more.
Watch videos and read stories from librarians about how they're doing things differently so they have time to do different things.

©2016 OCLJ, Inc. All rights reserved. The following OCLJ product names and trademarks are trademarks of OCLJ, Inc. OCLJ and WMS are trademarks of OCLJ, Inc. All other trademarks are the property of their respective owners. OCLJ, Inc. and WMS are registered trademarks of OCLJ, Inc. WMS 2016 WMS 2016

ExLibris Alma

Products Services Community News & Events Careers COVID-19 About Us

Home Products Alma Unified Management

Alma Unified Management

End-to-end knowledge management in a single solution

Alma is a next-gen library solution for coherent and streamlined management of catalogs, collections, and electronic, print and digital resources, as well as curation, acquisitions, discovery and analytics. A unified system, Alma consolidates resources, formats and metadata using common workflows and processes for maximum efficiency.

Metadata
Alma's unified management of MARC, DC, UNIMARC, and CNMARC metadata enhances the value of consolidated bibliographic cataloging.

Iskorak prema platformama knjižničnih usluga

Integrirani knjižnični sustavi

- prilagođeni upravljanju **tiskanom** građom
- **podržan lokalno dostupnim poslužiteljima**
- ovisan o **licencama**
- zahtijeva **resurse** za redovan rad i održavanje
- lokalne **klijentske instalacije**
- **MARC format**

Platforme knjižničnih usluga

- **objedinjeno upravljanje** tiskanom, elektroničkom i digitalnom građom
- koristi prednosti **računalstva u oblaku**
- **SaaS**: korištenje programa u oblaku i višeklijentske arhitekture
- **Format agnostik**
- Upravljanje radnim procesima **utemeljeno na podatkovnom analitici**
- **Skalabilni sustav**: prilagođeno različitim primjenama
- **Integrirani sa servisima za otkrivanje (*discovery*) informacija**
- **Pretplata za korištenje knjižnične platforme u oblaku**
- **Racionalizacija u odnosu na dosadašnja ulaganja u tehnologiju te razvoj i održavanje različitih informacijskih silosa**

Pokazatelji primjene platformi knjižničnih usluga

Pokazatelji prema portalu [Library Technology Guides](https://librarytechnology.org/products/type.pl) Marshalla Breedinga

- ^[1] Podaci o distribuciji instalacija platforme Alma po vrsti knjižnice dostupni su na adresi: <https://librarytechnology.org/products/type.pl?Product=Alma>
- ^[2] Podaci o distribuciji instalacija platforme WMS po vrsti knjižnice dostupni su na adresi: <https://librarytechnology.org/products/type.pl?Product=WorldShare>
- ^[3] Podaci o distribuciji instalacija platforme FOLIO po vrsti knjižnice dostupni su na adresi: <https://librarytechnology.org/products/type.pl?Product=FOLIO>

	Alma	WorldShare Management Services	FOLIO
Naziv dobavljača	Ex Libris	OCLC	OLF (The Open Library Foundation)/EBSCO
Discovery sloj	Primo/Primo VE	WorldCat Discovery	EDS/WorldCat Discovery
Instalacija	SaaS	SaaS/klijent-poslužitelj	SaaS
Pružatelj poslužiteljske usluge u oblaku	dobavljač	dobavljač	knjižnica ili dobavljač
Godina stavljanja na tržište	2012.	2011.	2016.
Broj knjižnica VO i znanosti /ukupan broj instalacija u svijetu	1 806 / 2 154	535 / 657	127 / 154
Objedinjeno upravljanje tiskanom, elektroničkom i digitalnom građom	+	+	+
Integrirano upravljanje elektroničkim izvorima i licencama	+	+	+
Upravljanje digitalnim objektima	+	+	+
Analitika i izvještavanje u realnom vremenu	+	+	+
Podržano više formata (MARC 21, UNIMARC, MODs, DC)	+	+	+
Osigurano produkcijsko i testno okruženje (sandbox)	+	+	+
Otvoreni kod	-	-	+
Integracija s vanjskim sustavima – otvoreni API	+	+	+
Proširivost, interoperabilnost	+	+	+
Podržana konzorcijska funkcionalnost	+	n/a	n/a
RDA	+	+	+
BIBFRAME	+	n/a	+
Baza znanja zajednice	+	+	+
Razvijena zajednica korisnika	+	+	+

Europski nacionalni knjižnični sustavi

Primjeri sveobuhvatnog pristupa uspostavi nacionalnih knjižničnih sustava

- **Poljska**
 - Projekt **OMIS e-Services** izgradnje nacionalnog knjižničnog sustava Poljske:
 - Nacionalna knjižnica Poljske (2018.), Sveučilište Jagiellonian, narodna knjižnica Kielcu
 - 109 knjižnica: 9 visokoškolskih i 100 županijskih i općinskih knjižnica
 - Nacionalni program poticanja čitanja 2.0. (2021.-2025.) – planirani prelazak svih narodnih knjižnica na Almu
- **Island**
 - Nacionalni konzorcij **Gegnir** uspostavljen 2003. (Aleph)
 - Islandska nacionalna i sveučilišna knjižnica, nekoliko sveučilišnih knjižnica te sve narodne i školske knjižnice
 - 2022. odabrana knjižnična platforma Alma/Primo
- **Švicarska**
 - **SLSP (Swiss Library Services Platform)** osnovan 2015. s ciljem razvoja nacionalne platforme za upravljanje znanstvenim informacijama u Švicarskoj (početno je bilo umreženo 15 knjižnica)
 - Platforma **Swisscovery** (2020.) koja je objedinila 490 knjižnica → trenutno 600 knjižnica
- **Belgija**
 - **LIBISnet** – Belgijski visokoškolski knjižnični sustav (DOBIS/LIBIS 1973.; Aleph 2005.; Alma 2014.)
 - Najveći znanstveni i visokoškolski knjižnični sustav u Belgiji s više od 80 knjižnica, uključujući Katoličko sveučilište u Leuvenu, nekoliko sveučilišnih i visokoškolskih knjižnica te dvije mreže narodnih knjižnica

Europski nacionalni knjižnični sustavi

Primjeri izgradnje nacionalnih konzorcija knjižnica VO i znanosti

- **Njemačka**
 - hbz (2019. – 2023.) – visokoškolski knjižnični sustav u oblaku
 - FOLIO Projekt – 2017.
- **Austrija**
 - **OBV (Oesterreichische Bibliothekenverbund)** – austrijski visokoškolski knjižnični sustav (1999.)
 - Najveća mreža znanstvenih i visokoškolskih knjižnica u Austriji: 70 knjižnica, Nacionalna knjižnica Austrije, sveučilišta, instituti, ministarstva
 - 2017. – 2021. – migracija na knjižničnu platformu Alma
- **Luksemburg**
 - Bibnet.lu (2022.)
 - Nacionalna knjižnica Luksemburga i državna mreža 80 luksemburških knjižnica prelaze s Alepha na Almu.
- **Hrvatska**
 - **Projekt e-Sveučilišta** (2022. – 2025.): NSK i 82 knjižnice VO i znanosti (67 % ukupnog sustava znanosti i VO)

Europski nacionalni knjižnični sustavi

Analiza trendova u segmentu digitalne preobrazbe

- Prelazak na novi koncept knjižnične tehnologije i odbacivanje zrele tehnologije integriranih knjižničnih sustava u većini slučajeva potaknut je **potrebom snažnije integracije elektroničkih izvora i digitalne građe u poslovanje knjižnica**
- Temelj primjene novog koncepta knjižnične tehnologije u oblaku je **izgradnja nacionalne/globalne zajednice knjižnica**
 - Izgradnjom objedinjenih nacionalnih knjižničnih sustava neovisno o vrsti knjižnice
 - Izgradnjom mreže ili konzorcija knjižnica VO i znanosti radi integracije e-izvora i digitalne građe
- Cilj nije samo primjena nove tehnologije već **cjelovita promjena modela poslovanja tradicionalnih knjižničnih sustava:**
 - Kooperativna ili uzajamna katalogizacija, skupni katalog
 - Koordinirana izgradnja zbirki, vrednovanje zbirki u globalnom kontekstu
 - Dijeljene knjižnične usluge u oblaku (RapidILL), međuknjižnična posudba i digitalna dostava dokumenata
 - Dijeljeni radni procesi, dijeljene politike posudbe i korisničke usluge
 - Usluge na zahtjev korisnika: PDA (Patron driven acquisition) – nabava građe na zahtjev korisnika ...

Izgradnja konzorcijskih modela u kojima je **dobivena cjelina veća od zbroja njezinih sastavnih dijelova.**

Hvala na pažnji!

Predavanje je rezultat istraživanja provedenog u okviru reformskog projekta **e-Sveučilišta** (NPOO.C3.1.R2-I1.01) u sklopu Nacionalnog programa oporavka i otpornosti 2021. - 2026., podkomponente C3.1. R2-I1 Digitalna preobrazba visokog obrazovanja.